

Kosztá József (1861-1949)

Kukoricásban,
1910-es évek második fele

Olaj, vászon, 73x52 cm
Jelezve jobbra lent: Koszta

Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft

Kosztá József: *Kukoricásban*, 1917.

Kukoricatörés

A kukoricás és a kukoricatörés Koszta egyik legkedvesebb és legsikeresebb témája volt az 1910-es évek második felében. Az 1917-es Ernst Múzeumbeli első önálló kiállításán szereplő *Kukoricatörők*ért kapta meg abban az évben a Wolfner-díjat, de 1920-as és 1922-es kiállításain is szerepeltek kukoricatáblát és kukoricatörőket ábrázoló festményei. Ekkoriban festett kukoricás képei nemcsak Koszta életművének, de a magyar művészetnek is kimagasló alkotásai. Jól mutatja ezt az, hogy a két világháború között bemutatták őket a magyar művészet egészét reprezentáló hazai és külföldi kiállításokon is.

A *Kukoricásban* című festmény méretében és kvalitásában is méltó párja a Magyar Nemzeti Galéria ugyanilyen tematikájú műveinek (*Kukoricásban*, *Kukoricatörők*, *Kukoricatörés*). A kép mindenekelőtt abban tér el az említett festményektől, hogy egyetlen portrészzerűen beállított alak jelenik meg rajta. Koszta nem a kukoricatörőkre jellemző, hajlott testtartásban, hanem frontálisan, a nézővel szembe fordulva ábrázolja a vörös kendős nőt. Az idealizált arcvonások és a hangsúlyos festői reflexek azonban éppúgy túlmutatnak a portré műfaján, ahogy a kukoricás motívumának festői totalitása meghaladja a korabeli zsáner toposzait.

Magyar táj magyar ecsettel

Kosztában a korabeli és a későbbi szakirodalom egyaránt a naturalista és a realista zsánerképek egyik legeredetibb megújítóját látta. Koszta nemcsak tematikailag és kompozicionálisan hozott újat a magyar paraszti élet ábrázolásába, de képes volt túllépni a realizmus és a finom naturalizmus stiláris kliséin is. Koszta mindig is büszke volt arra, hogy az általa nagyra becsült Munkácsy utódját látták benne, de azzal is tisztában volt, hogy ragyogó színeinek még a "mester" festményein sem találni párját. Képeinek témavilága és festészetének tüzes színekkel élénkített, zsíros, földszagú realizmusa - Kosztát - már életében a telivér magyar festők pantheonjába emelte: „Idáig jutott el a magyar természetnek festéssel való megörökítésében ez a magyarlelkű mester és ha a magyar szemléző indulatai hevében, színei csokrában, kifejező erejének ösztönösségében önmagára ismer, tetézi ezt egy másik felismerés, az, hogy láttán a Munkácsy – Paál – Rudnay érzésközösség homályosan sejtett egységtudatára ébred, ami beleágyazza művészetét a szavakkal definiálhatatlan, de érzéssel átélhető magyar művészetbe, a nagy magyar költők közösségébe.” (Lázár, 1937, 85.)

Koszta naturalizmusa

Koszta magára mindig is a természet hűséges ábrázolójaként tekintett, aki csak azt festette, amit látott. Festményei, nem utolsósorban kukoricás képei azonban az absztrakció és az expresszivitás olyan fokát mutatják, ami meghaladja a müncheni realizmus és a korábban általa is követett finom naturalizmus kereteit is. A sűrűn egymásba fonódó kukoricaszárak, csutkák és levelek teljesen kitöltik a kép terét, a táj- és zsánerképek szerkezetét meghatározó földből és az ég kékjéből csupán apró színfoltok szüremlenek át a mindent beborító sárgás-barna kukoricaerdőn. A kukoricás expresszív szöttese mellett, hogy önálló életre kel, dekoratív háttérrel is ad az alakoknak, akik a kukoricához hasonlóan elszakadnak a valóság talajától. „Minden össze van vonva gazdag meleg színfoltokba, amelyek világító erővel sorakoznak mély fekete foltok mellé. Ezzel igen erős ellentétek kerültek a képbe, és a hatalmas erejű parázsló és dús színek veszik át az uralmat. Még fokozottabbak ezek a sajátosságok azokon a képeken, ahol legkedvesebb tárgyát, a kukoricatörést festette látható nagy kedvvel. Ecsetje itt sötét környezetbe ágyalja a kukoricaszárak kivillanó aranyárgáját, az asszonyok pipacspiros fejkendőjét, a búzavirág színű szoknyáját, mindezt a legtúzebb kiadásban, szélesen járó technikával, a legnagyobb hevületben a vászonra teremtve.” (Lyka, 1957, 352.)

Hornyik Sándor

